Державний навчальний заклад
«Центр професійно - технічної освіти №1 м. Вінниці»

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

«Сучасні педагогічні технології на заняттях з німецької мови як засіб розвитку особистості в умовах пандемії та військового стану»

Підготувала
викладачка німецької мови
Поліщук І.В.

Вінниця 2023

АНОТАЦІЯ

У зв’язку з виходом України до європейського та світового простору, поширенням ділових зв’язків та контактів у галузі державного управління,

володіння іноземною мовою значно підвищує ефективність взаємного партнерства, сприяє взаєморозумінню сторін та зміцнює відносини між представниками різних країн. Вільне володіння іноземною мовою надає можливість налагоджувати особисті контакти не вдаючись до послуг перекладача, створює сприятливий настрій в офіційній, діловій та приватній бесіді, що має позитивний вплив на успішний хід розвитку співробітництва.

Інтеграція України в європейську освітню систему (так званий Болонський процес), Загальноєвропейські рекомендації Комітету ЄС з мовної освіти до вивчення та викладання європейських мов висувають нагальну потребу в розробці нових інтерактивних методів навчання, нестандартних навчальних планів занять, посібників та підручників з мовної підготовки, які б задовольняли сучасні освітні потреби в Україні.

У зв’язку з цим пропонується розгорнута науково та методично-обґрунтована методична розробка з навчального предмету "Німецька мова", яку було розроблено з метою забезпечення навчального процесу з німецькомовної підготовки учасників навчального процесу першого і другого курсів закладу освіти України І-ІІ рівня акредитації «Дніпровський державний технікум енергетичних та інформаційних технологій».

Ця методична розробка має на меті сформувати навички використання знань з німецької мови як у процесі повсякденного спілкування з представниками інших країн з різноманітних питань у галузі права, так і на етапі підготовки до участі в міжнародних конференціях, проектах та дискусіях. Навички закріплюються за допомогою використання інтерактивних методів навчання за визначеною тематикою.

ЗМІСТ

Вступ

І. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з німецької мови

II. Роль комп’ютерних технологій у підвищенні ефективності навчального процесу
III. Проектна робота та її роль у розвитку творчої особистості здобувача освіти
IV. Співпраця учасників освітнього процесу у малих групах
Висновки
Література
Додатки

Вступ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства ставляться певні вимоги до особистості. Суспільство потребує людей, здатних до критичного

мислення, до самостійного прийому рішень, людей комунікабельних, здатних до співпраці, яких можна характеризувати як креативних особистостей. Для придбання вищезгаданих якостей в контексті оволодіння іноземною мовою необхідний креативно-діяльнісний підхід. Основна мета сучасної педагогіки – це всебічний розвиток особистості, створення умов для її самореалізації й розвитку творчого потенціалу. Звісно для формування такої особистості треба використовувати у навчально-виховному процесі інноваційні методи і прийоми навчання, особливі завдання і вправи, які спонукали б учасників навчального процесу до творчої діяльності. Головним завданням у своїй роботі я вважаю застосовування таких прийомів навчання, які сприяють підтриманню інтересу здобувачів освіти до іноземної мови, допомагають залучити всіх студентів до мовленнєвої діяльності, підвищують ефективність заняття. До таких прийомів належать: навчальні ситуації; мовна зарядка; ігри, в тому числі рольові; бесіди на теми, пов’язані з інтересами здобувачів, їх життєвим досвідом, безпосереднім оточенням.

Крім того, у зв’язку зі становленням інформаційного суспільства, зі швидким та постійним ростом об’єму інформації та знань, необхідно постійно опановувати нові знання та вміння. Однак неможливо постійно збільшувати строки навчання. Вирішення цієї проблеми потрібно шукати на шляху інтенсифікації освіти, саме тому застосування інноваційних методів навчання сьогодні є важливою складовою освітнього процесу.

Необхідність використання подібних методів та їх ефективність давно доведена вітчизняними та зарубіжними педагогами. Так, дослідження німецьких вчених довели, що людина запам’ятовує лише 10% того, що вона читає, 20% – того, що чує, 30% – того, що бачить, 50-70% запам’ятовується при участі в групових дискусіях, 80% при самостійному виявленні та формулюванні проблеми. І лише коли той, хто навчається, безпосередньо приймає участь у реальній діяльності, самостійній постановці проблеми, виробленні та прийнятті рішення, формулюванні висновків та прогнозів, він запам’ятовує та засвоює матеріал на 90%.

Мета навчання іноземної мови полягає в тому, щоб навчити здобувачів освіти спілкуватися, досягати взаєморозуміння, знімати мовні бар'єри. Володіння іноземною мовою відкриває широкі можливості для безпосереднього спілкування з представниками інших країн, для обміну інформацією про життя різних народів, їх культуру, звичаї, традиції, спонукає до активізації пізнавальних здібностей і збагачення духовного світу через пізнання іншої культури.

Знання іноземної мови стало життєво важливим; прийшло усвідомлення необхідності володіння іноземною мовою, а то й декількома мовами. Недаремно кажуть, скільки мов ти знаєш – стільки разів ти людина. Проблеми й питання організації навчального процесу в нових умовах, які закономірно виникають в учителів, потребують негайного розв'язання, на основі врахування рекомендацій спеціалістів з інших країн, яким ця проблема відома вже давно.

I. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з німецької мови

Останнім часом набуває великого значення питання про використання сучасних технологій в новій українській школі. Це не тільки нові технічні засоби, але й нові форми та методи навчання, новий підхід до процесу навчання. Головна мета навчання іноземних мов – це формування та розвиток комунікативної культури, навчання практичного оволодіння іноземною мовою. Не можна заперечувати значущість традиційних шляхів оволодіння мовою та культурою, але XXI століття вимагає врахування сучасного стану науки та технологій, які дозволяють оптимізувати навчальний процес.

На сьогоднішній день найпоширенішим та дієвим методом викладання та навчання іноземних мов, безперечно, є комунікативно-орієнтований, який максимально наближений до реальних умов іншомовного середовища. Одним із засобів реалізації цього методу є активне застосування комп'ютерних технологій, тому що саме вони відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти, скорочують час вивчення мови, дають нові можливості для розвитку мовленнєвих навичок та їх вдосконалення, значно підвищують ефективність самостійної роботи, а також допомагають реалізувати нові методи та форми навчання.

Сучасне суспільство ставить перед викладачем завдання розвитку особистісно важливих якостей здобувачів, а не тільки передачу знань. Знання виступають не як мета, а як засіб розвитку особистості. Найбагатші можливості для цього надають сучасні інформаційні комп'ютерні технології (ІКТ). Усе частіше викладачі застосовують на заняттях німецької мови комп'ютер та смартфон, як засіб підвищення ефективності навчання. Немає потреби нагадувати зайвий раз про можливості ІКТ.. Це – найпотужніший засіб, який коли-небудь одержував педагог. Слід підкреслити, що застосовуючи комп’ютерні технології на заняттях іноземної мови, можна не тільки забарвити викладання та пробудити у учасників навчального процесу інтерес до предмету, але й привчити їх до самостійного пошуку, аналізу та узагальненню інформації.

Також важливим завданням є ознайомлення здобувачів освіти з культурними цінностями, традиціями та історією народу-носія мови. Для виконання цього завдання велике значення має використання автентичних засобів (малюнок, текст, звукозапис, відеозапис, тощо). Знайомство з життям країни, мова якої вивчається, відбувається через текст та ілюстрації до нього, документальний відеофільм, або ще краще, повний опис історії та мальовничі зображення відповідних подій на сайтах Інтернету.

На сучасному етапі навчання іноземних мов значну увагу необхідно приділяти застосуванню мультимедійних технологій, в яких одночасно використовуються тексти, відеоматеріали, звукові ефекти, анімація – все це є сукупністю аудіо та візуальних ефектів разом з інтерактивним програмним забезпеченням, які впливають на емоційні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу. Поєднання візуального зображення, тексту і звукового супроводження надає можливість для комплексного розвитку навичок мовної діяльності здобувачів. Цей процес має інтерактивний характер завдяки двобічному зв'язку: можливості «спілкування» з комп'ютером, коли здобувач та комп'ютер можуть ставити питання та отримувати відповіді на них. Загальновідомо, що ефективність навчання збільшується при використанні наочних ілюстрацій, а мультимедійні засоби об'єднують відео, аудіоматеріали, ілюстрації, таблиці тощо на смартфоні чи планшеті. Завдяки таким технологіям з'явилися навчальні системи нового покоління, які перетворюють процес навчання в захоплюючу гру.

ІІ. Роль комп’ютерних технологій у підвищенні ефективності навчального процесу

Можна багато дискутувати з приводу ефективності та доцільності використання інформаційних технологій на заняттях, але не використовувати їх було б безглуздям. Ні для кого не є новиною, що дитина опановує комп'ютер раніше, ніж навчається грамотно писати та критично читати. Згідно з сучасною концепцією навчання дедалі більше уваги надається оптимізації та індивідуалізації освіти. Можливості сучасного заняття й системи освіти взагалі значно розширюються завдяки використанню мультимедійних, інтерактивних технологій, Інтернету. Нові інформаційні технології кардинально вплинули на всю систему освіти, зачепивши її зміст, форми й методи навчання, що призвело до зміни вимог в системі навчання.

Саме завдяки використанню інформаційних технологій в освіті здобувачі освіти зростатимуть по-справжньому сучасними людьми, повірять у власні сили, що в зрілому віці допоможе їм ефективно використовувати власний інтелектуальний потенціал на благо суспільства, відстоювати почуття власної гідності, творчо працювати й перемагати в найрізноманітніших ситуаціях – словом, набувати рис справжнього європейця.

На відміну від звичайних технічних засобів навчання інформаційні комп'ютерні технології (ІКТ) дозволяють не тільки надати здобувачам необхідних знань, але й розвивати інтелектуальні, творчі здібності учасників освітнього процесу, їхнє вміння самостійно здобувати нові знання, працювати з різними джерелами інформації.

Інформаційні технології – вимога сьогодення, що дозволяє створити суспільство, засноване на знаннях. Новітні інформаційні технології стрімко увірвалися в усі сфери нашого життя, стали такою ж реальністю, як телефонний зв'язок чи подорожування літаком. Вони спрощують спілкування та полегшують співпрацю. А після початку пандемії та ще й військових дій на території нашої держави ми бачимо, що без ІКТ наше навчання взагалі «не навчання»,бо інакше «зустрітись з дітьми» на відстані не можливо.(Додаток 1)

ІІІ. Проектна робота та її роль у розвитку творчої

особистості здобувача освіти

Останнім часом ми з учасниками освітного процесу захопилися проектуванням. Проект – це ідеальний засіб навчання, виховання та розвитку творчої активності здобувачів. Проектна робота допомагає всім учасникам працювати об'єднано і ділитися своїми вміннями. Це дуже гарна можливість для здобувачів із слабкими мовними навичками проявити нелінгвістичні здібності, тому що деякі з них прекрасно малюють, співають, мають артистичні здібності, безмежну фантазію.

Мета проектної роботи полягає в можливості кожної особистості проявити себе якнайкраще: продемонструвати свої творчі здібності, використовуючи при цьому набуті знання й навички з лексики, граматики, тощо, поділитися власним досвідом, розкрити в собі й своїх друзях нові таланти, позбутися багатьох комплексів, мати на все свій власний погляд і не боятися його відстоювати, навчатися слухати думки інших і поважати їх. До цієї роботи я залучаю всіх здобувачів освіти, не зважаючи на їх рівень знань. Адже тут найголовнішим є сам процес роботи.

Початковий етап проектної роботи – введення та обговорення теми, тут визначаються часові межі, вибираються матеріали та джерела, обговорюється спосіб збору інформації, форма презентації, складається план роботи. Далі буде найважчий, найтриваліший етап роботи – *виконання проекту* – збір інформації, робота з різними джерелами, пошук нових знань, дослідження. *Останній етап – презентація*. Форми презентації проектів можуть бути різні: усний журнал, конференція, виставка, спецвипуск газети, інформаційний бюлетень, заочна подорож, випуск буклетів, фотомонтажів, стінгазет, конференцій і навіть театралізовані видовища тощо.

Отже, проект – це така форма діяльності, в основі якого лежать інтереси особистості. Освоюючи технологію проектування, учасники освітнього процесу здобувають власний досвід інтелектуальної діяльності. Застосування методу проектів у поєднанні з комп'ютерними технологіями дає ще кращий результа.

Переваги проектної роботи у розвитку творчої особистості здобувачів освіти вбачаю у таких аспектах:

- **Проектна робота забезпечує високу мотивацію**. Здобувачі пишуть і говорять про себе та свої інтереси, свою сім'ю, свій дім, свої уподобання. Працюючи над проектом, здобувачі освітнього процесу проводять певну дослідницьку роботу з теми, яка їх цікавить. Вони займають активну позицію під час проектної роботи. Виконуючи проект, учасники освітнього процесу часто створюють комікси, кросворди, зафарбовують стінні газети, про щось пишуть, шукають інформацію в книжках, спілкуються з іншими людьми, знаходять ілюстрації – можливо, навіть, роблять аудіо- чи відеозаписи. Наприклад, деякі учасники процесу можуть слабше за інших знати мову, але це їм не заважатиме у процесі виконання проекту виявити здібності до проектування чи ілюстрування своєї роботи або знайти оригінальний підхід до презентації проекту.
- **Проектна діяльність є особистісно зорієнтованою на здобувача освіти**, вона передає його особисте ставлення і забезпечує його особисту діяльність. Кожен здатний знайти собі роботу, враховуючи свої здібності. Готуючи розповідь про своє оточення в письмовій формі, здобувачі відкривають для себе значення іноземної мови. Колись у майбутньому, можливо, їм доведеться розповісти іноземцю німецькою мовою про свою сім'ю, місто чи свої уподобання. Робота над таким проектом допомагає їм підготуватися до такої події. Зосереджуючи увагу на темі, що вивчається іноземною мовою, здобувачі мають можливість ознайомитись з особливостями культури країн, мови яких вони вивчають, порівняти їх зі своїми уявленнями і таким чином збагатити власне розуміння інших культур. (Додаток 2)

- **Проектна робота має високу загальноосвітню цінність**. З одного боку вона вимагає найчастіше інтерактивних знань, тобто знань з різних предметів, з іншого – розвиває ініціативність, незалежність, самостійність, уяву, дослідницькі навички, здатність трудитись індивідуально і в групі. Більшість сучасних програм вимагають, щоб викладання предметів сприяло розвитку ініціативи, незалежності, уяви, самодисципліни, співпраці з іншими учасниками освітнього процесу і корисних дослідницьких навичок. Проектна робота є практичним шляхом реалізації цих освітніх цілей на занятті та в позааудиторний час. Однією з головних ознак проектної діяльності є нетрадиційні функції учасників навчально-виховного процесу: викладач виступає координатором, консультантом, носієм інформації, а здобувач освіти – активним розробником та виконавцем проекту.

IV. Співпраця здобувачів освіти у малих групах

Одним з методів ефективного навчання іноземної мови є співпраця здобувачів освіти у малих групах. Основна ідея цього методу – створити умови для активної спільної навчальної діяльності здобувачів у різних навчальних ситуаціях.

Учасники навчального процесу різні: одні швидко «схоплюють» пояснення викладача, а іншим потрібен час і додаткові роз'яснення, ще іншим потрібен час і доповнення. Ці здобувачі зазвичай соромляться задавати питання при всій групі. Тому, якщо здобувачів об'єднувати у невеликі групи (по 3-4 особи) і дати їм спільне завдання, обговоривши роль кожного у виконанні цього завдання, то тоді виникає така ситуація, в якій кожен відповідає не тільки за результат своєї роботи, але, що особливо важливо, за результат всієї групи. Тому слабкі учасники групи намагаються з'ясувати у сильних всі незрозумілі питання. Таким чином, спільними зусиллями ліквідуються проблеми. Така загальна ідея навчання у співробітництві.

У малих групах (що організовуються так, щоб у кожній групі з 3-4 осіб було обов'язково сильний, середній і слабкий учасники) при виконанні одного завдання на групу, здобувачі свідомо ставляться в такі умови, за яких успіх або неуспіх відбивається на результатах всієї групи.

Практика показує, що разом вчитися не тільки легше і цікавіше, але й значно ефективніше.

Існує багато різноманітних варіантів навчання у співпраці, але я дотримуюся таких основних принципів навчання у співробітництві:

1) Групи учасників формую з урахуванням сумісності молоді. При цьому в групі повинні бути сильні, середні і слабкі здобувачі, дівчата й хлопці.

2) Групі дається одне завдання, але при його виконанні передбачається розподіл ролей між членами групи (це можуть робити самі учасники чи за рекомендацією викладача).

3) Оцінюється робота не одного учасника, а всієї групи. Викладач сам вибирає учасника групи, який повинен відзвітувати за завдання. Іноді це може бути і слабкий здобувач. Бо мета будь-якого завдання – не формальне його виконання, а оволодіння матеріалом кожним учасником групи.

У навчальному процесі, крім підручника, широко використовуються й інші засоби: робочі зошити, аудіо- і відеоматеріали, книжки для домашнього читання. Активно впроваджуються в практику електронні носії інформації, робота на занятті та виконання домашніх завдань на платформі Goole-Classroom, що не тільки урізноманітнює навчальний процес, але й сприяє його ефективності, дозволяє індивідуалізувати й диференціювати навчальну діяльність здобувачів відповідно до їхніх особистісних рис, здібностей та рівнів навченості.

Висновки

Завдання педагога, на мою думку, полягає в тому, щоб створити умови практичного оволодіння мовою, вибрати такі методи навчання, які б дозволили кожному учаснику освітнього середовища виявити свою активність та творчість. Сучасні педагогічні технології такі, як навчання в співробітництві, проектна методика, використання нових інформаційних технологій забезпечують індивідуалізацію й диференціацію навчання з урахуванням здібностей здобувачів освіти, їх схильностей та інтересів.

Підбиваючи підсумок, варто сказати, що використання ІКТ у навчанні забезпечує:

- інтенсифікацію усіх рівнів навчально-виховного процесу;
- всебічний розвиток особистості здобувача;
- підготовку молоді до життя в умовах інформаційного суспільства.

Зміна вимог до рівня володіння іноземною мовою здобувачів спричинила перегляд мети навчання мові, до того ж їх застосування здатне забезпечити підвищення якості освіти, особливо в умовах пріоритету самостійних видів пізнавальної діяльності.

У сучасному суспільстві інформаційно-комунікаційні технології з кожним днем стають невід’ємною частиною нашого життя, засобом спілкування все більшої кількості людей. Ресурси мережі Інтернет є безцінною базою для створення інформаційного середовища, освіти та самоосвіти, задоволення професійних та особистих інтересів і потреб. З огляду на це, останнім часом велика увага приділяється інформатизації системи освіти, включаючи й мовну освіту. Метою навчання іноземної мови є формування іншомовної компетенції, яка буде визначатись як вмінням вести бесіду при особистій присутності учасників розмови, так і вмінням спілкуватись засобами всіляких сервісів та служб мережі Інтернет, адже на сучасному етапі технологічного розвитку, спілкування у всесвітній мережі розглядається вже не як додатковий, а як окремий рівноправний вид людського спілкування.

Сучасному педагогу потрібно бути компетентним не тільки стосовно усіх аспектів навчання німецької мови, але й всебічно розвиненою людиною. Велику допомогу у цьому надає Інтернет, який дуже багатий та забарвлений найрізноманітнішою інформацією. Існують програми, які пропонують завдання, миттєву перевірку та надання результатів, визначаючи рівень знань здобувачів освіти, які виконували завдання. Також велику роль відіграють інформаційні сайти періодичних англомовних видань, які можуть скоротити час викладачу на підготовку та пояснення матеріалу. Всі ці засоби дозволяють створити реальні та штучні ситуації спілкування на заняттях з німецької мови, використовуючи різні методи та засоби роботи.

Я глибоко переконана у тому, що використання на заняттях інноваційних методів допомагає досягти більш ефективних результатів у навчанні, так як вони оптимізують навчальний процес – розвивають всі види мовної та мовленнєвої діяльності одночасно, дозволяють одночасно працювати з великою кількістю учасників процесу; орієнтовані на особистісний підхід, підвищують мотивацію до вивчення іноземної мови, вони є демократичними, оскільки всі здобувачі отримують однакову кількість уваги від викладача; розвивають вміння працювати в колективі і бути відповідальним за результати своєї праці, підвищують самостійність, розвивають критичне мислення. Крім того, їх використання – це завжди творчий підхід до навчання, а творчість приносить задоволення, як учасникам освітнього процесу, так і викладачу. Адже без інтересу, захопленості своєю справою не може бути ефективного процесу навчання та очікуваних результатів**.**

Література

1.Богданов І., Сергєєв О. Школа сідає за комп'ютер: практична можливість та дидактична доцільність інформаційних технологій // Відкритий урок. – 2004. – № 1 – 2. – С. 18 – 20.

2.Завада Т. Головні підходи до викладання сучасної німецької мови в середній школі на основі інтеграції та моделювання навчального процесу // Іноземна мова та література. – 2009. – № 19 – 21. – С. 7 – 9.

3. Кутищева А. Технології уроків іноземної мови // Відкритий урок. – 2011. – № 5. – С. 25 – 30.

4. Сердюков П. Методические аспекты компьютеризированного обучения иностранным языкам // Іноземні мови. – 1995. – № 3 – 4. – С. 54 – 57.

5.Скалій Л. Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов // Іноземні мови. – 2003. – № 4. – С. 5 – 9.

6.Токменко О. Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь віки допомогу // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2006. - №2. – С.98-100.

Додаток 1

Застосування інноваційних освітніх технологій у процесі формування комунікативної компетентності здобувача освіти

Технологія	**Прийоми формування**	**Зміст комунікативної компетентності**
Інформаційна технологія	Створення презентацій	Уміння скласти розповідь на задану тему, візуальна доповідь, використання активної лексики в усній та письмовій формі
	Подання нового матеріалу з використанням презентації	Опанування вмінням отримувати інформацію з текстів та усного мовлення за допомогою візуальної підказки
Інтерактивні технології кооперативного навчання	Карусель Тема «Знайомство»	Відпрацювання вміння представляти себе, ставити різні запитання та реагувати на репліки співрозмовника
	Робота в парах	Застосування вміння без попередньої підготовки вести бесіду, спонтанно реагуючи на поведінку партнера
	Робота в малих групах	Написання листа другові, описуючи різні факти та події та використовуючи мовні кліше
	Мозковий штурм	Уміння висловлювати свої думки без підготовки відповідно до прочитаного та почутого, використовувати власний життєвий досвід
	Метод ПРЕС. Дискусія	Уміння висловлюватися, використовуючи власний життєвий досвід, підтверджувати чи спростовувати інформацію

Проектування	Відеопроект, презентація, відеоролік	Практичне застосування вивченого лексичного та граматичного матеріалу. Уміння презентувати інформацію у вигляді власного відеоролика, використовуючи мовні кліше та набуті знання з теми
Гра	Рольові ігри	Уміння вести бесіду в контексті певної ситуації, використовуючи мовні зразки та вивчений лексичний матеріал
	Ділова гра	Реалізувати вміння вести бесіду із співрозмовником, моделюючи ситуацію співбесіди, висловлювати прохання та вимогу, згоду чи незгоду, дотримуватися стилю ділового спілкування, враховуючи культуру та традиції різних країн

Додаток 2

Проектна та позааудиторна робота здобувачів освіти

Участь у заходах

Перегляд фільмів німецькою мовою

